Lausunto
4.9.2026
Dnro: Tukes 15067/13.00.01/2026

Vastausosoite: HaV@eduskunta.fi

Lausunto Hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annetun lain, tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain sekä turvallisuusselvityslain 18 ja 48 §:n muuttamisesta

Yleistä:

FINAS-akkreditointipalvelu (FINAS) on tuonut lainsäädäntömuutoksen valmistelun eri vaiheissa esiin ehdotukseen liittyviä huomioita. FINAS pitää kuitenkin tarpeellisena kiinnittää edelleen huomiota eräisiin ehdotettuihin muutoksiin, joita on syytä arvioida erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) 765/2008 säädetyn akkreditointijärjestelmän sekä kansallisen akkreditointielimen tehtävien, toimivallan ja vastuiden näkökulmasta.

Lausunto:

Arviointilaitoslaki 3 §

Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston mahdollisuudesta päättää hyväksytyn tietoturvallisuuden arviointilaitoksen uuden pätevyysalueen hyväksynnästä kuultuaan hyväksymisen kannalta keskeisiä viranomaisia, sen estämättä mitä 2 momentissa säädetään.

FINAS-akkreditointipalvelu ei yhdy perusteluissa esitettyyn näkemykseen siitä, etteivät kansainvälisiin akkreditointistandardeihin perustuvat akkreditointimenettelyt soveltuisi kansallisen tietoturvallisuussääntelyn erityispiirteiden huomioon ottamiseen. Akkreditoinnissa arviointi ei rajoitu ainoastaan akkreditointistandardin vaatimuksiin, vaan arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös toimialakohtaisesta lainsäädännöstä, viranomaisvaatimuksista ja muista sovellettavista arviointiperusteista johtuvat pätevyysvaatimukset. Kansallisen tietoturvallisuussääntelyn edellyttämä erityisasiantuntemus voidaan siten sisällyttää osaksi akkreditointimenettelyä esimerkiksi hyödyntämällä arvioinnissa toimivaltaisten viranomaisten asiantuntemusta. Erityisasiantuntemuksen tarve ei näin ollen sellaisenaan muodosta perustetta pätevyyden arvioinnin siirtämiselle kansallisen akkreditointielimen ulkopuolelle.

Asetuksen (EY) 765/2008 2 artiklan 10 kohdan mukaan akkreditoinnilla tarkoitetaan kansallisen akkreditointielimen antamaa todistusta siitä, että vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos täyttää harmonisoiduissa standardeissa ja tarvittaessa muissa asiaankuuluvissa vaatimuksissa asetetut vaatimukset tietyn vaatimustenmukaisuuden arviointitoiminnan suorittamiseksi. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiossa on yksi kansallinen akkreditointielin. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan kansallinen akkreditointielin arvioi vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen pätevyyden tietyn vaatimustenmukaisuuden arviointitoiminnan suorittamiseen ja antaa pätevyyden täyttyessä tätä koskevan akkreditointitodistuksen.

FINAS-akkreditointipalvelu
PL 66, 00521 HELSINKI
Puh. 029 5052 000

Ackrediteringstjänsten FINAS
PB 66, 00521 HELSINGFORS
tel. 029 5052 000

FINAS Finnish Accreditation Service
P.O. Box 66, FI-00521 Helsinki, Finland
tel. +358 29 5052 000

Ehdotetussa sääntelyssä Liikenne- ja viestintävirastolle annettaisiin toimivalta arvioida ja hyväksyä tietoturvallisuuden arviointilaitoksen pätevyys uuteen vaatimustenmukaisuuden arviointitoimintaan ilman kansallisen akkreditointielimen suorittamaa akkreditointia. FINAS ei myöskään vastaisi kyseisen pätevyyden jatkuvasta seurannasta. Ehdotus muodostaisi siten kansallisen akkreditointijärjestelmän rinnalle toisen menettelyn, jossa muu kansallinen viranomainen toteaisi ja seuraisi vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen teknistä pätevyyttä tiettyyn vaatimustenmukaisuuden arviointitoimintaan.

FINAS katsoo, että tällainen järjestely on ristiriidassa asetuksen (EY) 765/2008 mukaisen akkreditointijärjestelmän lähtökohtien kanssa. Asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa edellytetään nimenomaisesti, että kansallisen akkreditointielimen vastuut ja tehtävät erotetaan selkeästi muiden kansallisten viranomaisten vastuista ja tehtävistä. Kansallisella sääntelyllä ei tule muodostaa järjestelmää, jossa kansalliselle akkreditointielimelle kuuluva pätevyyden arviointi ja jatkuva seuranta siirretään osittain toiselle viranomaiselle samalla, kun kyseisen laitoksen toiminnan hyväksymisen edellytyksenä muutoin säilytetään kansallisen akkreditointielimen myöntämä akkreditointi.

FINAS pitää ongelmallisena myös esityksen perustelua, jonka mukaan kansainvälisiin akkreditointistandardeihin perustuva akkreditointiprosessi ei soveltuisi kansallisen tietoturvallisuussääntelyn erityispiirteisiin. Asetuksen (EY) 765/2008 mukainen akkreditointi ei rajoitu pelkästään harmonisoidun standardin vaatimusten arviointiin. Akkreditoinnissa voidaan ottaa huomioon myös kyseiseen toimintaan sovellettavat muut vaatimukset ja alakohtaiset arviointiperusteet. Kansalliseen turvallisuuteen tai erityislainsäädäntöön liittyvän asiantuntemuksen tarve ei siten sellaisenaan edellytä akkreditointimenettelystä poikkeamista. Tarvittava erityisasiantuntemus voidaan sisällyttää akkreditointimenettelyyn yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Esityksessä viitataan lisäksi kyberkestävyyssäädöksen (EU) 2024/2847 mukaiseen mahdollisuuteen osoittaa vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen pätevyys ilman akkreditointia. FINAS toteaa, ettei kyseinen sääntely muodosta yleistä perustetta poiketa asetuksen (EY) 765/2008 mukaisesta akkreditointijärjestelmästä kansallisella lainsäädännöllä. Kyberkestävyyssäädöksessä vaihtoehtoisesta menettelystä säädetään nimenomaisesti suoraan sovellettavassa unionin lainsäädännössä ja samalla säädetään niistä edellytyksistä, joiden mukaisesti ilmoittavan viranomaisen on ilman akkreditointia osoitettava vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen pätevyys sekä järjestettävä sen jatkuva seuranta.

Nyt ehdotetussa sääntelyssä kyse olisi sen sijaan kansallisella lailla muodostettavasta rinnakkaisesta pätevyyden toteamismenettelystä tilanteessa, jossa tietoturvallisuuden arviointilaitoksen asema muutoin nimenomaisesti perustuu FINASin myöntämään akkreditointiin. Lopputuloksena saman arviointilaitoksen osa pätevyydestä kuuluisi asetuksen (EY) 765/2008 mukaisen akkreditoinnin ja FINASin jatkuvan seurannan piiriin, kun taas osa pätevyydestä perustuisi Liikenne- ja viestintäviraston päätökseen ja sen järjestämään seurantaan. Tällainen rinnakkainen järjestelmä hämärtäisi pätevyyden toteamista koskevia vastuita eikä olisi asetuksen tavoitteena olevan yhtenäisen, läpinäkyvän ja vertailukelpoisen akkreditointijärjestelmän mukainen.

FINAS katsoo tämän vuoksi, että tietoturvallisuuden arviointilaitoksen pätevyys kaikkiin sellaisiin arviointitoimintoihin, joiden osalta laissa edellytetään laitoksen riippumattomuuden ja pätevyyden osoittamista akkreditoinnilla, tulee lähtökohtaisesti arvioida asetuksen (EY) 765/2008 mukaisessa akkreditointimenettelyssä. Mikäli uuden pätevyysalueen arviointi edellyttää erityistä kansalliseen tietoturvallisuuteen tai toimialakohtaiseen sääntelyyn liittyvää asiantuntemusta, tämä asiantuntemus voidaan tuoda osaksi FINASin akkreditointimenettelyä yhteistyössä toimivaltaisten viran-

omaisten kanssa sen sijaan, että pätevyyden arviointi ja jatkuva seuranta siirrettäisiin akkreditointijärjestelmän ulkopuolelle.

Arviointilaitoslain 7 §

Arviointilaitoslain 7 §:ään ehdotetaan lisättävän Liikenne- ja viestintävirastolle tiedonsaantioikeudet suojelupoliisilta ja kansalliselta akkreditointiyksiköltä.

FINAS-akkreditointipalvelu pitää ehdotettua Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeutta kansalliselta akkreditointielimeltä ongelmallisena suhteessa akkreditointia koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) 765/2008.

Asetuksen 4 artiklan 6 kohdan mukaan kansallisen akkreditointielimen vastuut ja tehtävät on erotettava selkeästi muiden kansallisten viranomaisten vastuista ja tehtävistä. Asetuksen 5 artiklan mukaan kansallisen akkreditointielimen tehtävänä on arvioida vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen pätevyys sekä seurata niiden laitosten toimintaa, joille se on myöntänyt akkreditoinnin. Kansallinen akkreditointielin vastaa siten akkreditoinnin perusteena olevien vaatimusten täyttymisen arvioinnista ja jatkuvasta seurannasta.

Ehdotetun säännöksen mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus saada kansalliselta akkreditointielimeltä salassapitosäännösten estämättä tietoja nimenomaan sen valvomiseksi, että tietoturvallisuuden arviointilaitos täyttää toimintaansa koskevat vaatimukset. Säännös on tältä osin ongelmallinen, koska se mahdollistaisi kansallisen akkreditointielimen akkreditointia varten hankkiman arviointiaineiston käyttämisen toisen viranomaisen suorittamaan saman arviointilaitoksen vaatimusten täyttymisen valvontaan. Tämä on omiaan hämärtämään asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa edellytettyä selkeää tehtävien ja vastuiden jakoa akkreditointielimen ja muiden kansallisten viranomaisten välillä.

Asetuksen lähtökohtana on, että akkreditointi muodostaa viranomaisvalvonnasta erillisen järjestelmän, jossa kansallinen akkreditointielin antaa akkreditointipäätöksen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen teknisestä pätevyydestä. Asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaan kansallisten viranomaisten on tunnustettava vertaisarvioinnin hyväksytysti läpäisseiden kansallisten akkreditointielinten palvelujen vastaavuus ja hyväksyttävä niiden myöntämät akkreditointitodistukset.

FINAS katsoo, ettei kansallisessa lainsäädännössä tule muodostaa rinnakkaista menettelyä, jossa toimivaltainen viranomainen kansallisen akkreditointielimen arviointiaineiston perusteella tosiasiallisesti arvioi uudelleen akkreditoinnin yhteydessä jo arvioituja pätevyyttä koskevia vaatimuksia. Viranomaisvalvonnan tulee kohdistua niihin velvoitteisiin, joiden valvonta sille lainsäädännössä kuuluu, kun taas akkreditointivaatimusten täyttymisen arviointi ja jatkuva seuranta kuuluvat kansalliselle akkreditointielimelle.

Ehdotukseen liittyy lisäksi olennainen luottamuksellisuutta koskeva kysymys. Asetuksen 8 artiklan 4 kohdassa kansalliselta akkreditointielimeltä edellytetään asianmukaisia järjestelyjä sen saamien tietojen luottamuksellisuuden turvaamiseksi. Akkreditointielin saa arviointien yhteydessä arviointilaitoksilta ja niiden asiakkailta myös sellaista yksityiskohtaista ja arkaluonteista tietoa, joka on luovutettu nimenomaan akkreditointimenettelyä varten.

FINAS katsoo, että Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeutta kansalliselta akkreditointielimeltä tulee tältä osin arvioida uudelleen. Valvontaviranomaisen tulee lähtökohtaisesti hankkia valvontatehtävänsä suorittamiseksi tarvitsemansa tiedot suoraan valvonnan kohteena olevalta arviointilaitokselta. Kansalliselta akkreditointielimeltä saatavia tietoja koskeva tiedonsaantioikeus tulisi joka tapauksessa rajata siten, ettei se ulotu akkreditointimenettelyssä syntyneeseen luottamukselliseen arviointiaineistoon eikä johda akkreditointielimelle asetuksessa (EY) 765/2008 osoitetun pätevyyden arviointi- ja seurantatehtävän tosiasialliseen rinnakkaiseen suorittamiseen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää akkreditoinnin sähköpostista akkreditointi@finas.fi

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Denna handling har upprättats och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Johtaja Katriina Luoma
4.9.2026

FINAS-akkreditointipalvelu
PL 66, 00521 HELSINKI
Puh. 029 5052 000

Ackrediteringstjänsten FINAS
PB 66, 00521 HELSINGFORS
tel. 029 5052 000

FINAS Finnish Accreditation Service
P.O. Box 66, FI-00521 Helsinki, Finland
tel. +358 29 5052 000